

1. Noodkreet aan columnist Ahasveros (Het Schoolblad, ABOP):

Over de superconcentratie in het Rotterdamse onderwijs en over een publicatie van Bollen (ABOP) over de Tweede Fase

Delft, 16 november 1996

Aan: Ahasveros (Jan Erdtsieck)

Betreft: **Uw column en mijn woede**

Geachte Ahasveros,

Met veel plezier maar tegelijk met stijgende verontwaardiging las ik Uw column van vandaag. De tekst bevestigt wat ik al een tijd op school te horen krijg. Ik voel me dermate machteloos in het hele gebeuren dat ik U toch wat van mijn opvattingen en ervaringen wil meedelen. Ik hoef geen antwoord te krijgen. Vorige week belde een kennis van U uit Middelharnis me - door U getipt - om commentaar op de Rotterdamse wantoestanden. Ik ga ervan uit dat af en toe dus iets doorsijpelt.

Rotterdam:

Ik wil beginnen met Rotterdam en ga daarna naar de Tweede-Fase. Twee weken geleden werd bij ons - net als op de andere zeven betrokken openbare scholen - het voltallige personeel ontboden om voorgelicht te worden omtrent een onderzoeksrapport over de toestand in het Openbaar Voortgezet Onderwijs. De enigen in het onderwijsveld die kennis mochten nemen van de inhoud waren de acht betrokken rectoren: zij waren op straffe van ontslag (!) gedwongen om zelfs naar de conrectoren toe volstrekt stilzwijgen te bewaren. Er gaat het verhaal dat ze dat schriftelijk hebben moeten tekenen. Als gevolg hiervan stond op de voorpagina van de NRC de slechtst mogelijke uitleg van de inhoud van het rapport: opnieuw een grote slag voor de aanmelding bij het openbaar onderwijs straks in februari.

Twee dagen erna werd het rapport openbaar gemaakt! Er wordt gepleit voor een superconcentratie van de acht instellingen met een soort superrector. Alle scholen staan onder curatele - ook de scholen die men tonnen heeft ontnomen om elders door hun wanbeleid ontstane tekorten te helpen dempen - en het nieuwe personeel zal op alle acht scholen tegelijk worden tewerkgesteld. Om de rol van de vakbeweging terug te dringen is een supermedezeggenschapsraad opgericht. Het traditionele patroon van maatregelen ter begeleiding van een autoritaire reorganisatie bij een middelgroot bedrijf wordt van stal gehaald. Er is voorts een super-PR-commissie opgericht waarin de rectoren van alle scholen zitten. Het eerste besluit was het verbieden aan de personeelsleden om nog zelfstandig met journalisten te spreken: contacten slechts na vooroverleg met de rector. En dat wordt dan verordonneerd door hetzelfde college van rectoren en de Dienst Openbaar Onderwijs die een intern rapport zo negatief mogelijk op de voorpagina van de landelijke bladen wisten te plaatsen. Ik heb mijn rector gezegd dat ik dat verbod niet zou respecteren.

Tweede Fase:

Als overgang naar de Tweede Fase valt het volgende te melden. Van de 90 minuten voorlichting werden we 60 minuten lang via de onvermijdelijke, waardeloze overheadshit voorgelicht over nutteloze en voor ons functioneren irrelevante zaken. Hoewel? Langs de

neus weg werd duidelijk dat de superrector, die op geen enkele school meer zal zitten, straks een bureau van 15 mens zal hebben om alle regelingen van het ministerie en de gemeente soepel te interpreteren. Dat zijn dan ongeveer 30 collega's minder. En verder vatte hij kort samen waar de Tweede Fase op neer zal komen: minder leerlingen, minder doorstroming (tussen onderwijstypes), minder zittenblijvers en minder geld. Dus daar moest in de prognoses nu al rekening mee gehouden worden!

U heeft dus gelijk dat de Tweede Fase de zoveelste leugenachtige operatie is. Het gaat het ministerie slechts om het bezuinigen. Wat ik bij U naar ik meen nog onvoldoende beluisterd heb is dat de operatie ook daarom zo uniek is omdat van overheidswege wordt ingegrepen in de **inhoud** van het onderwijs. Vorige operaties bleven van de inhoud van het onderwijsproces af, en regelde de in- en uitstroom, soms nieuwe vakken. Maar deze operatie spreekt zich uit over de inrichting van het onderwijs zelf.

Ik heb lang nagedacht over de vraag hoe het komt dat er zo weinig protest is. Ik was zelf in de jaren zeventig betrokken bij een discussie die toen fel woedde over de verdiensten van 'discovery learning'. Samen met een collega mengde ik me bij mijn afstuderen in dat debat. Ons viel op dat argumenten zoals 'kennis verouderd', het gangbare leren is 'rote' (= betekenisloos), de kinderen moeten 'problemen leren oplossen' enz, stelselmatig de fout maakten dat ze de kennisverwerving in een klassikaal leerproces voor 'passief' en 'betekenisloos' uitmaakten. Aan de hand van Ausubel's 'Educational Psychology' (door ons overtrokken gewaardeerd, maar goed..) argumenteerden wij dat leren tijdens een klassikale les wel degelijk 'betekenisvol' en 'actief' kan zijn. Wij toonden aan dat de vernieuwers de verschillende typen leerprocessen door elkaar gooiden, en dat zulks tot een heilloze verwarring - overigens ten gunste van 'discovery learning' - leidde. Ons afstudeerboek (één van de twee) werd door de Commissie Modernisering Leerplan Scheikunde indertijd gebruikt om frontaal de confrontatie aan te gaan met de experimenten TUE (KU Nijmegen, Arnold) en WEI (Werkgroep Empirische Inleiding; Hiele, De Miranda e tutti quanti) terwijl men zich tegelijkertijd achter ons kon verstoppen. Ze stuurden ons boek in vijfhonderdvoud naar alle CMLS-scholen. Daarop kregen we woedende tegenstukken van WEI en TUE, die voor 50% terecht waren omdat wij als jonge honden heel wat procedurele fouten in onze analyses maakten en overigens van de weeromstuit dweepten met Ausubel.

Staatsapparaat omarmt Tweede Fase:

Waar gaat het nu om? Om het eenvoudige feit dat 5% van het leraarscorps wel wat in die experimenten zag en 95% dat niet kon opbrengen en blij was met de milde vernieuwingen van de Commissie Modernisering Leerplan Scheikunde. In de strijd om de landelijke vernieuwing werd de voorhoede gemakkelijk verslagen. De 'beter dan gemiddelden' namen - terecht - de zaak over en stelden een realistisch plan voor.

Nu twintig jaar later ziet de zaak er in eerste instantie net zo uit. Het 'ontdekkend' leren heet nu 'zelfstandig' leren (af en toe vergist men zich en staat er 'zelfontdekkend' leren, maar meestal gaat het goed...). De argumenten tegen kennisverwerving, klassikaal onderwijs, enz enz zijn dezelfde als in de jaren zeventig. Hoe komt het dan dat die voorhoede van Dalton- en Montessori-adepten opeens volstrekt de toon aangeeft? Het antwoord is uiteraard dat inmiddels het *staatsapparaat* heeft ingegrepen. Dat is niet overtuigd van de juistheid van deze of gene didactische opvatting, maar ziet de dollars schemeren achter de opvattingen van de nieuwlichters. Op die manier ontstaat volkomen ondemocratisch en 'natuurlijk' ten opzichte van het onderwijsveld een pseudomeerderheid voor een omstreden beleid. De

voorhoedemensen zijn wild enthousiast over de houding van een staatsapparaat dat ze tot nog toe onverschillig voor hun argumenten waanden. Ze zien op hun beurt niet hoe ze als levend schild worden gebruikt in de slag tussen overheid en leerkrachten. Tegelijk weten de waarachtig enthousiaste verhalen van de nieuwlichters het onderwijsveld te verdelen, omdat er inderdaad in het voortgezet onderwijs sinds de jaren zeventig sprake is van vastgeroeste patronen die om een nieuwe aanpak vragen. Vandaar die mengeling van goed vertrouwen en cynisme, die op alle scholen het docentencorps splijt.

De vakbeweging houdt zich als steeds afzijdig van de inhoudelijke discussie (de overheid niet...!) en de standsorganisatie NGL zou nu voor één keer in zijn bestaan nut kunnen hebben, maar fuseert uitgerekend met de vakorganisatie. Eens te meer heeft de overheid vrij spel. Slechts op het gebied van de arbeidsvoorwaarden zijn er felle debatten. In Het Schoolblad bent U een baken in de storm. (...)

Bollens loflied op Zoetermeer:

Ik wil U dringend wijzen op een publicatie van ene Bollen, die ik inmiddels moet lezen, die alles bij mij op tilt deed slaan: 'Vernieuwen in de Tweede Fase; Opbrengsten uit een Netwerk'. Ik sluit hem hierbij in, en hoop haar terug te krijgen voor mijn eigen spreekbeurten. Ik heb er in potlood aantekeningen bij gemaakt die voor U wel nuttig zijn. De voormalige stuurgroep beveelt alle scholen het lezen en bestuderen van dit boekwerkje aan omdat zij laat zien wat een 'netwerk' allemaal vermag. Het eerste dat opvalt is dat zo'n boek naar Zoetermeer stinkt.

Op pagina 27 worden de docenten gekarakteriseerd als 'uitvoerenden van schoolbeleid' (en dat afgedwongen beleid is Zoetermeer...). Op pagina 28 wordt gerept over het dilemma of scholen 'de inhoudelijke veranderingen door organisatorische ingrepen zullen willen afdwingen': tot voor kort het 'breekijzer' dus. *De bezuinigingen worden vanuit dit netwerk, jawel, actief gestimuleerd*: "in principe kunnen de docententaken best verkleind worden als binnen het kader van de studielast de leerlingen echt zelfstandig kunnen werken. Bij het maken van werkstukken waarbij ook nog onderzoekstijd en literatuurstudie ingecalculereerd moeten worden, vervalt een deel van de docentenwerktijd (jaja, op pagina 60 terwijl deze opdrachten de collega's Nederlands en geschiedenis mateloos veel overuren opleveren..) en "het aantal contacturen voor leerlingen kan verminderd worden, wat eventueel ook menskracht kan sparen.." (pagina 58).

Hier zie je dus een *inhoudelijke plaatsbepaling* ten opzichte van de relatie tussen leraar en leerling: en hier zie je ook de dollarzucht van de overheid. De begeleiding kan kwantitatief (veel) minder. Deze Stuurgroep predikt dat het structureel veel *beter* kan met veel *minder* mensen. Let elders op de opmerking dat bijna het hele 'zittende docentencorps' niet in staat is de opvattingen van de Stuurgroep te begrijpen en te implementeren, en de bewering dat er via het huidige VWO nog bijna niemand van enig niveau aan de universiteit is afgeleverd. Volgens mij geldt dit laatste zeker voor de doctorandussen die in kreupel Nederlands dit soort teksten schrijven. De boekwerken van de Stuurgroep TF worden door Ritzenmedewerkers zoals drs Van Ree eenvoudigweg in elkaar gesodemieterd. Als de lezer de eerste vier hoofdstukken dan vergelijkt met de mensen op de werkvloer, 'de docenten aan het werk', van hoofdstuk 5, valt hij helemaal van zijn stoel. Daar komen stuk voor stuk goedwillende en goede collega's aan het woord, die zich zonder uitzondering uitputten in verontschuldigheden en zelfverwijt omdat ze ook nog wel eens wat klassikaal willen doen. Het doet me denken aan die vrouwonvriendelijke cursussen voor 'pijnloos

bevallen', waarna je vrouw de leidster moest verzekeren dat ze geen centje pijn had gevoeld. Schandelijk, deze stuurgroep! Hier is dan het gouden schild dat de bende erachter moet afschermen van kritiek. En nota bene: terwijl de schoolleiders anderhalf jaar maandelijks overnachtten en dineerden, hielden deze 'docenten aan het werk' het na één gezamenlijke zitting al voor gezien en concludeerden ze op een korte, in slechte sfeer verlopende, tweede zitting dat het gezever van het netwerk hun in de praktijk niets opleverde (zie pagina 150).

Ja, Ahasveros, zo zal het gaan. Schrijvers van het type Bollen komen straks in schaal 14 en zullen de operatie gaan uitvoeren. En ons prachtige beroep wordt uitgekleeft door deze nitwitten en Dorknopers. (...) Ik heb het idee dat we verpletterd worden door overmacht. Uw column wordt gelezen en gevreesd. Misschien heb ik wat stof voor Uw venijnige pen - het kan toch niet anders nu - kunnen aandragen. En ach, zoals de oude Marx zei - ik meen na zijn kritiek op het program van Gotha - dixi et salvavi animam meam.

Met hartelijke groet,
Leo Molenaar

(PS lang daarna: Bovenstaand stuk is voor de website wat gefatsoeneerd, van sommige scheldwoorden ontdaan en sommige stukken over personen van mijn school zijn weggelaten. Later bleek de hierboven gewraakte Bollen, de Zoetermeerfan bij Ritzens genade die bij mij alle stoppen deed doorslaan, de landelijke vertegenwoordiger te zijn van de ABOP/AOb sectie Voortgezet Onderwijs, van mijn vakbond! Over schandelijk bedrog gesproken, en omkoping.)